

De verworping van de economie

Al vele jaren ben ik lid van de American Economic Association. Niet omdat ik zo graag lid van dat gezelschap wil zijn, maar omdat het lidmaatschap recht geeft op het *Journal of Economic Literature* en *The American Economic Review*. Het gaat me vooral om het eerste tijdschrift, omdat je daar zulke handige overzichten in vindt van wat er op je vakgebied gepubliceerd wordt.

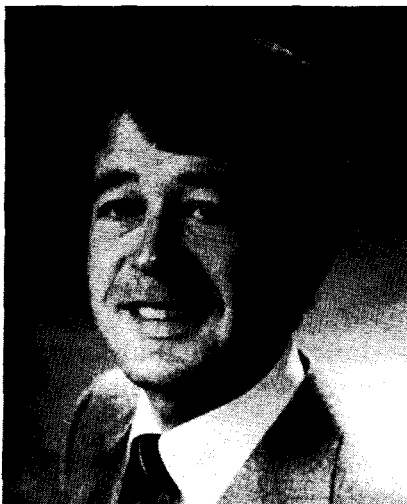
Eigenlijk zou *The American Economic Review* me ook moeten interesseren. En ik blader het ook wel door, maar lees zelden een artikel. Ze zijn me te wiskundig en de onderwerpen zijn me te esoterisch. Het komt maar weinig voor dat ik iets vind dat me een beter inzicht in de werking van de economie geeft. De artikelen in de AER gaan haast altijd over niet-bestaande werelden van modellen, waarin ik vrijwel niets terugvind van wat er iedere dag in het gewone leven gebeurt. En dan besef ik nog dat wat ik lees in de AER al het resultaat is van een strenge selectie uit vele ter publicatie aangeboden papers. Wat ik aangeboden krijg is dus het beste van het beste uit het land dat de meeste economiebeoefenaren heeft en de meeste Nobelprijzen in de economie heeft gekregen.

De vervreemding die ik bij mezelf constateer is natuurlijk al door veel andere economen onder woorden gebracht. De verworping van de economische wetenschap is al jaren aan de gang. Misschien is het zelfs zo dat we al voorbij het dieptepunt zijn. Ik weet dat niet, al merk ik ook wel dat veel economische faculteiten praten over de maatschappelijke relevantie van het economisch onderzoek. Het probleem is in elk geval onderkend. Toch moet ik nog steeds de meeste artikelen als onleesbaar of irrelevant terzijde leggen.

Hoe het zover heeft kunnen komen is eigenlijk nog wel te begrijpen ook. Ik denk dat ook een wetenschap als de economische, net als produkten, industrieën, landen, kunstvormen en andere fenomenen, een ontwikkelingsgang doormaakt aan het eind waarvan zich verschijnselen van verval en verworping gaan voordoen. Als het zover komt is het zaak dat het 'produkt' zich vernieuwt ten einde een nieuw ontwikkelingsproces in gang te zetten. Anders verdwijnt het.

Tot in de jaren vijftig was er een nauwe band tussen de theoretische beoefening van de economie en de praktijk. Grote theoretische economen als Keynes en Schumpeter waren geen

J.J. van Duijn

waarnemers vanaf de zijlijn, maar gebruikten hun theoretische vermogens voor de oplossing van praktische vraagstukken. Hetzelfde geldt, in Nederland, voor economen als Tinbergen, Zijlstra, Witteveen, en we kunnen dat rijtje gemakkelijk uitbreiden met namen als Van den Brink en Andriessen, de huidige minister van Economische Zaken: theoretisch bekwaam, maar voor alles geïnteresseerd in de theorie als hulpmiddel bij de oplossing van praktische vraagstukken.

In 1971 moest ik als student in de VS het boek van Burmeister & Dobell, *Mathematical theories of economic growth*, bestuderen. Eén zin uit dat boek is me altijd bijgebleven. De auteurs vertelden in het eerste hoofdstuk dat het boek zou gaan over een theoretische structuur, "whose study yields intellectual satisfaction in itself". Daar ging het dus al fout: de economische wetenschap diende niet meer om de werkelijkheid te begrijpen, maar was aan het verworden tot een abstract spel, waarvan de schoonheid lag in de elegantie van de oplossing van wiskundige modellen.

In *The new classical macroeconomics* (1984) interviewt Arjo Klamer de wonderkinderen van de nieuwe klassieke economie. Aan een van hen, Robert Townsend (geboren in 1948, werkzaam aan de University of Chicago) vraagt hij: "Do your models help you to understand current events, such as an unemployment rate of 10.8%?" Antwoordt Townsend: "Not completely. The unemployment has gotten worse in the last decade. I wonder why that is so." Tegen die tijd was de economie dus een in zichzelf gekeerde wetenschap geworden, en de 'star performers' waren mensen die

echt niet zouden weten wat er buiten de universiteitsmuren gebeurt. Bij Townsend is de economie een abstract schilderij. Het heet wel 'consumptie', of 'loonvoet', maar hoeft er niet op te lijken.

Aan het proces van steeds verdere abstrahering van de werkelijkheid hoeft geen einde te komen. Het kan zichzelf in stand houden, zolang er maar wetenschappers zijn die, ten einde promotie te maken, ook weer abstracte papers voor abstracte tijdschriften schrijven. Er komt wel een einde aan als er druk van buiten komt. Als er alleen nog maar economen met twee linker handen afstuderen, zou de vraag naar economen kunnen afnemen. Bedrijven nemen dan liever HEAO-ers of leiden hun mensen gewoon zelf op.

Minder vraag naar economen betekent minder geld voor economische faculteiten, minder leerstoelen, minder onderzoeksgeld. De economische wetenschap zal dan of wegwijnen of zichzelf moeten revitaliseren door te pogen wél behulpzaam te zijn bij het oplossen van vraagstukken waar bedrijven, overheden, vakbonden, consumenten mee zitten.

Er is van de kant van studenten steeds minder belangstelling voor een opleiding algemene economie, en er is vanuit de maatschappij steeds minder vraag naar algemeen economen. Vacant geworden leerstoelen verdwijnen. De schaarse middelen worden elders aangewend.

Het signaal aan de beoefenaren van de economische wetenschap is dus duidelijk. Kom uit de ivoren toren. Zit niet thuis leuke modelletjes te bedenken. Verdiep U in de feiten. Communiqueer niet met elkaar, maar communiceer met de maatschappij. Wordt weer relevant of wees anders gedoemd te verdwijnen.

Joel Kuyper